

2023-02-21

Kulturutskottet, Socialdemokraterna

Utskottsinitiativ om skyndsamt införande av demokrativillkor vid stöd till trossamfund

I samband med Kulturutskottets beredning av betänkande 2022/23:KrU5 har Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) hörts. I brist på lagstiftning om demokrativillkor framkom att det för närvarande inte föreligger hinder att fördela statligt stöd till trossamfund som motverkar samhällets grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Inte heller föreligger det möjlighet att återkalla utbetalade medel på grund av den förvaltningsrättsliga principen om gynnande förvaltningsbeslut. För att åstadkomma krav på att statsbidraget till trossamfund fördelas i enlighet med samhällets demokratiska principer, samt möjligheten att återkalla utbetalt stöd, krävs reformering av lagstiftningen.

Myndigheten SST redogjorde för att det idag förekommer trossamfund som får statsbidrag samtidigt som de i sin verksamhet motverkar det demokratiska samhället genom exempelvis antidemokratiska krafter och våldbejakande extremism. Myndigheten redogjorde även för att man i ett flertal fall har anmält enskilda inom trossamfundsverksamheter till Säkerhetspolisen. Mot bakgrund av detta begärde vi socialdemokrater att Kulturutskottet skulle kalla in Säkerhetspolisen för en lägesbeskrivning om problemets omfattning.

Frågan om demokrativillkor vid stöd till trossamfund är inte ny. Arbetet påbörjades 2015 i samband med den nationella antiterrorstrategin.¹ Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen beslutade i juni 2016 att se över statens stöd till trossamfund i syfte att införa ett förtydligat demokratikriterium och möjlighet att återkalla utbetalt stöd.² Utredningen skulle föreslå förslag i syfte att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar såsom de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Utredningens kom fram till att om ett trossamfund eller en församling utvecklas i en negativ riktning och motverkar samhällets grundläggande värderingar, bör det vara möjligt att mista rätten att vara statsbidragsberättigat.³

I juli 2022 lade den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen fram en proposition om ett nytt demokrativillkor för statligt stöd till trossamfund och civilsamhället, lagändringarna föreslogs träda i kraft den 1 januari 2023. Men i

¹ Regeringens skrivelse 2014/15:146 *Förebygga, Förhindra, Försvåra – Den svenska strategin mot terrorism*.

² Dir. 2016:62, *Översyn av statens stöd till trossamfund* samt Dir. 2016:62, *Översyn av statens stöd till trossamfund*.

³ SOU 2018:18, *Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige*.

november 2022 återkallade, den nuvarande regeringen, i samverkan med Sverigedemokraterna, propositionen.⁴

Under det senaste året har ett flertal avslöjanden visat på hur olika samfund som mottar statligt stöd gjort avsteg från grundläggande demokratiska principer och mänskliga rättigheter. Som exempel kan samfund som förvägrat kvinnor att ingå äktenskap utan manlig förmyndare eller att ta ut skilsmässa nämnas, samt frikyrkor som bedrivit omvändelseverksamhet.

Lagstiftning om införandet av ett nytt demokrativillkor hade skapat förutsättningar för Myndigheten för stöd till trossamfund att enligt lag utkräva uppfyllda demokrativillkor vid stöd till trossamfunden. Myndigheten hade även haft möjlighet att utkräva återbetalning av verksamheter som inte uppfyller kraven. Tillbakadragandet av propositionen gör att trossamfund som inte lever upp till demokratiska principer och mänskliga rättigheter kan fortsätta uppbära statsbidrag. Ännu är det oklart när en ny lagstiftning kommer på plats. Regeringens senfärdighet i denna fråga skadar förtroendet för trossamfunden och hämmar möjligheterna att vidta åtgärder mot radikaliserings, våldsbejakande extremism, inskränkningar av mänskliga rättigheter och en demokratisk utveckling. Med anledning av detta anser vi socialdemokrater att åtgärder omgående ska vidtas.

Förslag till beslut:

- Riksdagen tillkännager för regeringen att lagstiftningsförslagen i propositionen Statens stöd till trossamfund behandlas i riksdagen.
- Riksdagen tillkännager för regeringen att omgående återkomma till riksdagen med lagstiftningsförslag om införandet av demokrativillkor vid stöd till trossamfund.
- Riksdagen tillkännager för regeringen att omgående återkomma till riksdagen med lagstiftningsförslag om att införa möjlighet till att återkalla utbetalade medel till trossamfund som inte lever upp till demokratiska principer och mänskliga rättigheter.

⁴ Skr. 2022/23:14.